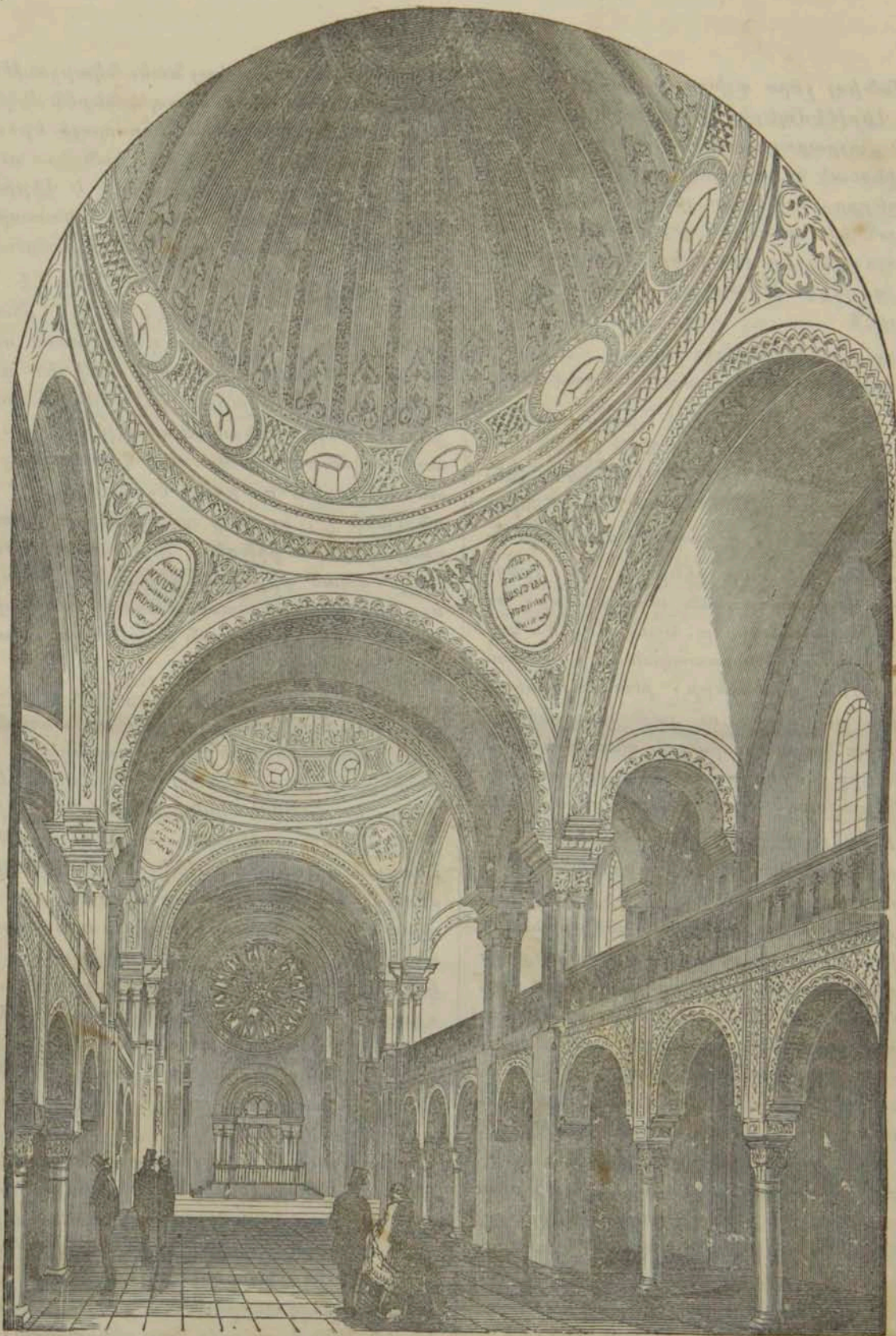

Հոր Սինակիա Հրեի ինքուրկարտ .

Շ Թ Ո Ւ Թ Կ Ա Ր Տ

Գերմանիոյ չորս գլխաւոր բաժիններուն մէկն է Վիրթէմպերկի թագաւորութիւնը, եւ անոր մայրաքաղաքն է Շթուրկարս: Այս քաղաքը շինուած է նեզենպախ ու նեֆֆար գետերուն եզերքը, եւ երկու լեռանց մէջ է, որ ծածկուած են գեղեցիկ այգիներով: Այնքան է այս այգեւէտ բլուրներուն շատութիւնըն ու գեղեցկութիւնը որ առակ եղած է գաղղիարէն:

Բէ իՇթուրկարտ ոչ կրէին ըզխաղող,
Քաղաքն ողջոյն հեղձնոյր անշուշտ զինողող (1):

Օգը շատ առողջարար է, բայց բնակիչներուն կամ սովորոյններուն վնաս չընէր:

Շթուրկարտը հիմնուած է 1520-ին եւ հետզհետէ պայծառանալով՝ այժմ՝ Գերմանիոյ ու Եւրոպայի գեղեցիկ քաղաքներէն մէկն է:

Քաղաքին գլխաւոր շէնքերն են երկու հոյակապ թագաւորական պալատները, եւ նոցա միջի թանգարանը. նշանաւոր են նաեւ եկեղեցիները, պալատական եւ հասարակաց մատենադարանները, թագաւորական գրանոցը, ուղղագիծ ու լայն փողոցները, ծառազարդ հրապարակները, անուանի գործատունները, ժողովրդականաց պարտէզները, հին պալատին մօտ շինուած զբօսարանը եւ անոր միջի հասարակաց գահլիճը:

Ուսումնարաններուն մէջ անուանի է Շիլլէրի գաստիարակուած տեղը, որ առաջ քաղաքէն գուրս թագաւորական ամարանոցին մօտ շինուած էր. տէրութեան խնամքովը այն ուսումնարանը աւելի պայծառացաւ, եւ 1770-ին՝ մէկ մասը Զինուորական դպրոց անուանեցաւ, յորում 400 պատանիք կուսանէին: 1775-ին դպրոցը առանձնաշնորհութիւններ առնելով՝ Զինուորական Համալսարան կոչուեցաւ, եւ 1775-ին փոխադրեցաւ ինթուրկարտ, ուր երեւելի տեղերէն մէկը բռնեց: Ըստ ցանկութեան մեծ իշխանուհւոյն Մարիա Ֆէօտորովնայի (որ յետոյ Կայսրուհի Ռուսաց) այն զինուորական համալսարանը՝ քարճապոյն ձեւաւորեալ անուանեցաւ: Բաց յայտմանէ

Շթուրկարտին մէջ կայ նաեւ նկարչութեան ձեմարան, որոյ ուսուցչապետներէն մէկն էր հռչակաւոր Տաննէֆեր — Եւրոպայի երեւելի արձանագործներուն մէկը. կան եւս ուրիշ հինգ ուսումնարան, որոց մէջ է Վիրթէմպերկի հանգուցեալ թագուհւոյն Կատարինէ փաւլովնայի հիմնած Կասարինեան ձեւարանը:

Շթուրկարտի բնակիչը 50 հազար է. իսկ 1800-ին 19 հազար հոգիէն աւելի բնակիչ չունէր: Չորս գլխաւոր գործատուն ունի, այսինքն շերամի, թղթի, մոմի եւ գուրպաներու, 25 տպարան եւ վիմագրատուն, շատ մը բարեգործական տեղեր՝ աղքատ ժողովրդականաց համար. մէկ հասարակաց մատենադարան, որ բոլոր Եւրոպայի մէջ շատ անուանի է, եւ զոր աւելի եւս պայծառացուց Կարոլոս իշխանը՝ իւր առատ բնձաններովը: Տպած գրքերուն թիւը 500 հազար է, եւ 8550 տեսակ աստուածաշունչ ունի՝ վաթսուէն աւելի զանազան լեզուներով ու տպագրութեամբ:

Շթուրկարտէն քիչ մը հեռու գիւղաքաղաք կայ Քանչրաք անունով, որ անուանի է իւր հանքային ջրերովը, քարացեալ մարմիններովը՝ որ կդանուին մերձակայ լեռան վրայ, եւ հռովմէական հնութիւններովը:

Բնակչաց շատերուն տներն ու այգիները միաչափ ու միաձեւ լինելով, եւ իրենք միմեանց հետ եղբայրաբար վարուելով, գաղղիացի ճանապարհորդին մէկը այն քաղաքէն անցնելու տանն այս նշանաւոր խօսքերս ըսեր է. «Գերմանիոյ մէջ ամենէն գլխաւոր քաղաքն այս է՝ ժողովրդոց եղբայրսիրութեան «ու աշխատասիրութեանը կողմանէ: Նոքա «ընդհանրապէս այնպէս կվարուին միմեանց «հետ որ տեսնողը՝ բոլոր քաղաքը մէկ տան «ընտանիք կկարծէ»:

Գերմանացի բնակչաց օրինակովը չրեաներն եւս միաբան սիրով կվարուին իրարու հետ, եւ անով է որ հարուստ չրեաներ ալ շատ կան այստեղ, ինչպէս նաեւ Գերմանիոյ ուրիշ գլխաւոր քաղաքները: Նոցա հարստութեան եւ ազգասիրութեանը հոյակապ նշաններէն մէկն է ահա եւ նոր սինակոկան, որոյ պատկերն է հոս գրուածը:

(1) Si l'on ne cueillait à Stuttgart le raisin,
La ville irait se noyer dans le vin.